

شرکت نفت انگلیس و ایران
محدود

اهدائی آذر هوشنگ باختری
به کتابخانه دانشکده ادبیات تهران

صورت جلسه سالانه

شرکت نفت انگلیس و ایران

محدود

۱۳۰۴ شمسی

صورت جلسه عمومی

شرکت نفت انگلیس

و ایران محدود (۱)

شانزدهمین جلسه عمومی شرکت نفت انگلیس و

ایران ، محدود در تاریخ سه شنبه ۱۰ نوامبر ۱۹۲۵ (۱۹)

آبانماه ۱۳۰۴) در عمارت وینچستر واقع در کوچه اولد

براد در شهر لندن بریاست سرچارلز گرنیوی منعقد گردید.

مستر جان کلارک (منشی) اخطار راجع بانقصاد جاسه و

راپورت رسیدگی کنندگان بمحاسبات را قرائت و رئیس

کل نطق ذیل را ایراد نمود :

آقایان :

من بی نهایت خرسندم از اینکه راپرت و محاسباتی

را که امروز تقدیم داشته و با اجازه شما خوانده فرض

می‌کنیم مجدداً موجب رضایت خاطر واقع گردیده و
 کما فی السابق ترقیات امید بخشی را که شرکت بحصول
 آنها موفقیت حاصل کرده است منعکس می‌سازد. چنانکه
 خاطر آقایان استحضار دارد مقصد و مرام اصلی ما در
 طی دوازده یا سیزده سال اخیر ایجاد یک تشکیلات جامع
 الاطرافی بوده که نه تنها بوسیله آن بتوان نفت خام
 استخراج نمود بلکه قادر به تصفیه گردیده و محصولات
 خود را مستقیماً و بدون واسطه ثالثی بهر نقطه که نفع
 کند حمل کرده و در دسترس مصرف کنندگان قرار دهیم.
 اینک گمان می‌کنم میتوان ادعا کرد که آن منظور حسن
 ختام یافته و مانند بزرگترین شرکتهای نفت دنیا موقعیت
 خود را مشید نموده ایم. البته دخول یک رقیب جدید
 توانائی در صحنه بازارهای جهان ایجاد بسی مخالفت نموده
 لکن میل دارم موقع را معتنم شمرده باستحضار آقایان برسانم
 که با وجود آنکه ما همواره حاضر برای عقد هر قرار دادی
 با رقباء خویش بوده ایم که غرض آن تخفیف قیمت نفت
 برای مصرف کنندگان باشد معذک شرط عمده ما در
 انعقاد چنان قرار دادی آنست که شخصیت ما کاملاً

مصون و محروس بماند (اظهار مسرت حضار) .

منافع

حالا تمنا دارم لطفاً توجه خود را بصورت حسابی که در دست دارید معطوف بفرمائید . اولاً در باب حساب نفع و ضرر آقایان بخاطر خواهند آورد که سال گذشته در ضمن بیانات خود عرض کردم که هر گاه در قیمت‌ها مجدداً تنزل فاحشی روی ندهد ، امید میرود در منافع سه آتیه اضافات قابل ملاحظه پیدا شود و اینک چنانچه مشاهده میفرمائید امید واری مزبور صورت وقوع یافته زیرا بر کل منافع متجاوز از يك میلیون و نیم لییره اضافه گردیده و بر منافع خالص پس از وضع به‌بالغ عمده از بابت حق السهم دولت ایران و مالیات بر عایدات و غیره که بایستی کار سازی شود يك میلیون یکصد و بیست هزار (۱۲۰۰۰۰۰) لییره افزوده شده است . حال لازم میدانم توضیحاً بسمع آقایان برسانم که مبلغ چهار میلیون و پانصد و نود و نه هزار و ششصد و هفتاد و شش لییره و هشت شلینگ (۱) و هشت پنس (۸ - ۸ - ۴۵۹۹۶۷۶) که در حساب نفع و ضرر

بعنوان « تفاضل منافع » ذکر شده از این بابت است که مجموعاً مبلغ سه میلیون و نیم لیره در مؤسسات مهمه خود بعنوان کسری قیمت (۱) کنار گذاشته ایم ، و یقین دارم آقایان این عمل را کار لا رضایت بخش خواهند دانست (تحسین حضار) .

و اما راجع بحساب تخصیصات ، آقایان ملاحظه خواهند فرمود که از کل مبلغ سه میلیون و پانصد و هفتاد و یک هزار و نهصد و نود و شش لیره و هیجده شلینگ و هفت پنس (۷ - ۱۸ - ۳۵۷۱۹۹۶ ر) که از حساب نفع و ضرر نقل گردیده مبلغ یک میلیون و یکصد و نود و سه هزار لیره (۱۹۳۰۰۰ ر) برای « کسری قیمت اضافی » و حساب ذخیره های مختلفه تخصیص داده شده است ، در صورتیکه مجموع این فقرات در سنه ماضیه بیش از ششصد و شصت و پنج هزار لیره (۶۶۵۰۰۰ ر) نبوده و تفاصل موجوده در حساب نفع و ضرر که بایستی تصمیمی در آن اتخاذ نمود و یک میلیون و هفتصد و چهل و شش هزار و ششصد و چهل و سه لیره و نه شلینگ و

(۱) حساب کسری قیمت عبارت از مبلغی است که مؤسسات هر ساله برای استهلاک ادوات و غیره کنار میگذارند

یازده پنس (۱۱ - ۹ - ۱۷۴۶۶۴۳) منتقله از سال گذشته هم جزو آن میباشد بالغ بر چهار میلیون و شصت و شش هزار و پانصد و چهل و نه لیره و دو شلینگ و شش پنس (۶ - ۲ - ۴۰۶۶۵۴۹) است . اینک پس از وضع مبلغی که برای پرداخت منافع اسهام مرجحه ضرورت دارد پیشنهاد میکنیم که از مجموع این رقم صدی دوازده و نیم بابت منافع اسهام متعارفی که بالغ بر يك میلیون و یکصد و هیجده هزار و هفتصد و پنجاه (۱۱۱۸۷۵۰) لیره میشود تأدیه گردد و مازاد موجوده که دو میلیون و هفتاد و دو هزار و هفتصد و نود و نه لیره و دو شلینگ و نه پنس (۹ - ۲ - ۲۰۷۲۷۹۹) است بحساب سال بعد گذاشته شود . البته مالیات منافع اضافی (۱) سنه که در تاریخ سی و یکم مارس ۱۹۲۱ منقضی میگردد ، در صورتی که تحمیل شود ، و همچنین مالیات منافع شرکتی (۲) سنه که در تاریخ سی و یکم مارس ۱۹۲۵ منقضی میشود بایستی از این قلم موضوع گردد .

(۱) این يك مالیاتی است که در موقع جنک بین المللی وضع شده و برای این بوده است که بمنافع حاصله در مدت جنک مالیاتی بسته شود .

(۲) مالیات منافع شرکتی عبارت از مالیاتی است که بعبادت خالص شرکتهای اضافه بر سایر عوارض وضع میشود .

منافع سهام

اکنون میل دارم در موضوع میزان منافع سهام
 متعارفی که از طرف ما پیشنهاد شده است خاطر آقایان
 را مستحضر دارم که سهولت برای ما امکان داشت میزان
 عالی تری پیشنهاد نمائیم لکن تصور میکنم غالب آقایان
 حضار با این نظریه موافقت خواهند نمود که نخستین منظور
 و مقصود ما بایستی تشدید مبانی موقعیت مالی خودمان
 بوده و لهذا مصلحت چنانست که سیاست حفظ منابع
 ثروت خود را حتی المقدور تعقیب نمائیم تا آنکه بتجمع
 مبالغی که مناسب با حدود وسیعه مؤسسه باشد نائل آئیم
 در عین حال ما راست که از این کف نفس موقتی که
 عبارت از دریافت مبلغ زیادتری بابت منافع سهام میباشد
 راضی بوده و علم باین نکته داشته باشیم که در نتیجه
 ازدیاد میزان ارزش دارائی خود استفاده بیشتری خواهیم نمود.
 درین مورد لازم بتذکر میدانم که از یک نفر از
 دارندگان سهام متعارفی ، که در جلسه گذشته نسبت
 بسیاست محافظه کارانه ما اعتراض نموده بود ، مراسله رسیده
 و شکایت نموده است از اینکه انتقادات ایشان و مباحثات

متعاقبه آن مشروحا در مطبوعات انتشار نیافته و دارندگان
 اسهام از آن مستحضر نگردیده اند. حالا برای تذکار
 خاطر مشارالیه اظهار میدارم که تا کنون معمول نبوده
 است که راپورت مشروح انتقادات دارندگان اسهام و
 مباحثات متعاقبه آنرا برای درج در جراید داد و البته وقتی
 که نود درصد از دارندگان اسهام متعاریقی با این سیاست
 موافق باشند، چنانکه اطلاع داریم، چنین اقدامی ضرورت
 نخواهد داشت. تمایل مشارالیه را برای وصول منافع
 زیادتری تقدیر میکنم ولی بی میل نیستم اظهار کنم که
 بنده در تمام دوره تجارتنی خود عادتاً هر سال يك قسمت
 عمده منافع را در مؤسسات مختلفه تجارتنی خویش بکار
 می انداخته ام و قطع هم دارم که هر تاجری که امروز
 در این جلسه حضور دارد در صحت چنین سیاستی با بنده
 موافق خواهد بود، بخصوص در مورد يك مؤسسه صناعی
 مانند شرکت ما که دارای شعب وسیعه بوده و ممکن
 است دچار تحویلات پیاپی گردیده و بعلاوه مزایائی که
 در نتیجه افزایش میزان ارزش دارائی ما بدست میآید بهرآب
 مستحسن تر از تحصیل آنی منافع زیادتری خواهد بود.

بموجب يك محاسبه ساده برای مشارالیه مدلل خواهد شد که هر گاه در این سیاست محافظه کارانه قیمت اسهام ما در طی پنج سال آتی سه درصد یا دو برابر ترقی کند - در صورتیکه ابدآ غیر محتمل نخواهد بود - معدل عایدی او ولو آنکه بر طبق میزان حاضره باشد بمراتب بهتر از تحصیل عواید آنی ایشان خواهد بود که مثلا بیست در صد بوده باشد (احسن حضار) .

منافع اسهام در وسط سال

معدلك بانهایت خرسندی میتوانم اعلام نمایم ، که در صورت عدم ظهور وقایع غیر مترقبه ، میتوان رعایت تمایل دارندگان اسهام را در باب پرداخت قسمتی از منافع اسهام متعارفی در وسط سال نمود و لهذا پرداخت اولین منافع وسط سال شاید در ماه آوریل یا مه (۱) آینده اعلان شود (احسن حضار) .

دور نمای آتی

راجع بوضعیات سینه جاری آنچه که عجالتاً میتوانم اظهار کنم این است که اگر از این تاریخ لغایت اواخر

سنه مالی تنزل فاحشی در قیمت روی ندهد گمان میکنم
میتوان تحصیل نتایج مطلوبی مانند هذه السنه را امیدوار
بود .

بازار

اما راجع بیازار محصولات نفت فعلا از سابق مشکلتتر
است که نسبت بجریان آتیه نرخ اظهاری نمود . محصول
نفت خام در طی سنه جاری در تمام ممالک مهم نفت خیز
دنیا باستثنای مکزیك افزایش قابلی را نشان خواهد داد
و مجموع آن در ظرف سال شاید بالغ بر هشت میلیون
تن (۱) و نقصان آن هم در مکزیك تقریباً چهار میلیون
تن باشد و بنا بر این افزایش خالص محصول در تمام دنیا
بالغ بچهار میلیون تن ، یا قدری کمتر از سه در صد ،
خواهد بود .

ولی بطور کلی میتوان گفت که مصرف مواد مختلف
نفت کاملاً همدوش از دیاد محصول خواهد شد و اگر چه
احتمال کلی میرود که مقادیر دیگری بر محصول اضافه
گردد لکن بعقیده من توسعه دائمی احتیاج ب محصولات

(۱) يك «تن» تقریباً سه خردارونیم است

نفتی ، که در نتیجه بهبودی جریان اوضاع اقتصادی تمام ممالک اروپا ظاهر خواهد شد و تزید مصرف روزافزون آنها در کلیه شعب صنعتی ، اضافات مزبوره را مستهک خواهد کرد . معذک کله من اطمینان دارم نفتی که مانند نفت ایران جنش خوب و بقیت نازل استخراج شود بازار بارونقی خواهد داشت . درین مورد بیمناست نیست مجدداً تذکر دهم که هر قطره نفت خامی که ما استخراج میکنیم از چاههای وسیع با فورانی است که مسالماً مفهوم آن این است که بحد اقل قیمت تحصیل میشود . ضمناً هم باید گفت که کلیه چاههای مزبور مربوط و متصل بیک مخزن و ایستگاه تلمبه زنی مرکزی میباشد که در هر موقع روز میتوان مقدار جریان نفت را از آنها بطور دلخواه کم و زیاد نمود .

صورت حساب

اینک راجع پیاره ارقام صورت حساب که بنظر من تفسیر و توضیح لازم دارد میپردازم .

ابتدا در طرف خرج تنها تغییرات مهم ازینقرار می باشد : اولاً تقلیل یکصد و بیست و پنج هزار لیره (۱۲۵۰۰۰۰)

و شصت و سه هزار لیره (۶۳.۰۰۰) از بسابت اسهام
 تعهدی (۱) و تمسکات تضمین شده کم مدت (۲) میباشد
 که هنوز کارسازی نشده است. در نتیجه پرداخت تمسکات
 مزبوره هفتاد هزار لیره (۷۰.۰۰۰) از اسهام تعهدی که
 وثیقه آنها بود مسترد گردیده و از این قرار میزان کلیه
 اسهام تعهدی که در عرض سال تأدیه شده بالغ بر یکصد
 ونود و پنج هزار لیره (۱۹۵.۰۰۰) است. ثانیاً از دیاد
 دوست و هفتاد و شش هزار و چهارصد و شصت و سه
 لیره و دو شلینگ و چهار پنس (۴ - ۲ - ۲۷۶.۶۲)
 بمبانی که بحساب تقاعد و بیمه مستخدمین شرکت گذاشته
 شده است. ثالثاً افزایش هشتصد هزار لیره (۸۰۰.۰۰۰)
 بمحاسبات ذخیره که حالیه مجموع آن بالغ بر شش ملیون
 و هشتاد و سه هزار و یکصد و بیست و هشت لیره و یازده
 شلینگ و شش پنس (۶ - ۱۱ - ۶۰۸۳۱۲۸) است.
 در صورت حساب دارائی ملاحظه خواهد شد که
 قلم اول، یعنی قیمت خرید اسهام شرکت های مربوطه

[۱] مقصود از اسهام تعهدی اسهامی است که دارنده آن - بهم در ذنافع شرکت نبوده و فقط
 عبارت از يك تعهد - تعین شرکت است

(۲) این تمسکها را باید شرکت - در ظرف يك مدت مختصری بپردازد.

(۱) و مساعده‌های پرداختی بانها، حالیه بالغ بر بیست و شش میلیون و چهارصد و چهل و پنج هزار و نهصد و پنجاه و هشت لیره و هفده شلینگ و سه پنس (۱۷۰۳-۹۵۸۹۵۸۴۴۶۳) میباشد که يك ميليون و هفتصد و سیزده هزار و هفتصد و چهل و يك لیره و يك شلینگ و نه پنس (۹-۱-۱۷۱۳۷۴۱) از میزان سنه ماضیه کمتر بوده و اگر چه در این ضمن یعنی اخیراً قریب به هفتصد و هشتاد و پنج هزار لیره (۷۸۵۰۰۰۰) باین قلم اضافه شده ولی مجموع این کسر یعنی دو میلیون و پانصد هزار لیره (۲۵۰۰۰۰۰) بدین سبب است که شرکت‌های مربوطه قسمتی از مساعده‌های دریافتی خود را مسترد داشته‌اند. درین موضوع نیز تذکر میدهم که قریب نه میلیون لیره (۹۰۰۰۰۰۰) از این جمع عبارت از مساعده‌هائی است که بدو شرکت تابعه مهم خود، یعنی شرکت کشتیهای نقاله بریتانیا (۲) و شرکت تصفیه خانهای ملی، داده و وسیله تأمین این مساعده‌ها همان ارزش دارائی شرکت‌های مزبوره میباشد

(۱) شرکت‌های مربوطه یا تابعه آنها می‌باشند که شرکت نفت انگلیس و ایران اکثریت یا قسمت مهم اسهام آنها را دارا است

(۲) این یکی از شرکت‌های تابعه است که دارای سفاین متعدده برای حمل نفت است

که بدرجات عدیده بیشتر است . این دو شرکت ممکن بود يك قسمت از مخارج هنگفتی را که برای ایجاد مؤسسات خود کرده اند بوسیله اشاعت اسهام عمومی سرمایه فراهم کنند ولی نظر با احتیاجاتشان در آن موقع بوجه نقد این مقصود با نسبته گران حاصل میشد و لهذا شرکت نفت انگلیس و ایران فقط از نقطه نظر صرفه و اقتصاد قسمتی از مخارج مزبوره را بوسیله استقراض موقتی در بازار عمومی بنرخ نازل تهیه و تدارك نمود . حالیه قروض مزبوره بالتمام مستهلك گردیده و چون با زار پول هم مساعدتر شده ممکن است در آتیه نزدیکی تصمیم بگیریم که برای شرکت کشتیهای نقاله بریتانیا اسهام تعهدی منتشر کنیم تا آنکه سرمایه آن بیشتر متناسب با ارزش کشتی های متعدده شرکت مزبور شده و ضمناً هم شرکت نفت انگلیس و ایران وجوهی را که یقیناً برای توسعه آتیه خود لازم خواهد داشت آماده سازد . با وجود این مراتب اشاعت اسهام مزبوره در وقتی صورت پیدا خواهد کرد که شرایط اشاعت بقسمی مناسب باشد که این تغییر رویه مالی را ایجاب کند . گمان میکنم آقایان از این مسئله نیز استحضار

دارند که میزان ارزش سایر دارائی های منظوره در این قلم بدرجات بیش از آن است که در دفاتر ماثبت شده. در این مورد بخاطر آقایان می آورم که در ظرف چند سال گذشته مقدار کثیر مخارجی که از بابت سرمایه جدید (۱) نموده ایم برداشتی از عایدات بوده و این سیاست متین را، که البته از نتیجه آن بواسطه اطلاع از ارقام منافع سال گذشته در ضمن بیانات من مستحضر شدید، هنوز ادامه میدهیم ولی در این سیاست نباید رویه افراط را پیمود و لهذا هر وقت اطمینان حاصل کردیم که استطاعت شرکت بدرجه رسیده که میتواند با پیش آمد های احتمالی مالی مواجه گردد گمان میکنم دارندگان سهام حق خواهند داشت هر ساله منتظر اخذ منافع بیشتری باشند (اظهار مسرت).

قلم بعد در حساب جمع، که عبارت از کارخانه های تصفیه و انبار های ذخیره و لوله ها و غیره باشد، قدری بیش از پیش و تفاضل مخارج سرمایه بر مبلغی است

(۱) مخارج سرمایه عبارت از مخارجی است که بمصرف خرید ابنیه و ادوات و ماشین

که بجهت کسر قیمت منظور شده است .

دو قلم دیگر محتاج بتوضیح نیست . و اما راجع بمقرروضین بشرکت و صورت مطالبات آن تقریباً یک میلیون و دو بیست هزار لیره (۱,۲۰۰,۰۰۰) اضافه شده ولی تقریباً تمام آن بواسطه ازدیاد منافع سهام شرکت های تابعه است که بایستی بما تادیه کنند . دو قلم اخیر که جمعاً عبارت از منابع نقدی ما در آخر هذہ السنہ (۱) میباشد ملاحظه خواهد شد که تقریباً معادل یک میلیون لیره (۱,۰۰۰,۰۰۰) نسبت بسال گذشته زیادتر شده و یقیناً از استحضار باین مطلب هم خوشنود خواهید شد که وضعیات کنونی منابع نقدی باز هم بدرجات بهتر از آن وقت است (تحسین حصار) .

معادن و استخراج

توسعه معادن اصلی ما بیش از پیش کلیه ترصدا ت ما را تایید میکند . سیاست توسعه ناحیه نفت خیز از زمان انقضاء جلسه اخیر بانهایت جدیت و موفقیت ادامه داشته و یقین دارم از استماع این مژده مسرور خواهید شد که

(۱) مقصود از هذہ السنہ سالی است که مذاکرات مندرجه در این صورت جلسه مربوط به آن بوده و در سلخ مارس ۱۹۲۵ ختم شده است

ناحیه مولده ما اکنون در امتداد خطی که آثار کشف نفت از آن هویدا میباشد، و از سمت شمال غربی تا پنج میلی (۱) چاه معروف ف. ۷۰. (۲) و از طرف جنوب شرقی تا متجاوز بر پنج میلی چاه مزبور واقع میباشد، امتداد یافته است.

چنانکه در موارد گذشته بسمع آقایان رسانده ام این چاه مشهور، که مدت‌های مدید میزانه استخراج ما محسوب میگردید و تا این تاریخ بالغ بر شش میلیون و نیم تن (۳) نفت از آن تحصیل شده است، اینک تحت الشعاع چاههای دیگری واقع شده و چون سرپوشی که در سنه ۱۹۰۹ (۴) بر آن گذاشته شده بود در حالت خطرناکی واقع و محل آن نیز در پر جمعیت ترین و پر مشغله ترین ناحیه معادن واقع گردیده است لهذا در صورتی که اختیار آن از کف خارج شود موجب بسی نگرانی خواهد گردید.

بناء علیهذا چون نفت حاصله از آن را میتوان بوسیله

(۱) تقریبا هر چهار میل مساوی با يك فرسخ است.

(۲) اسم انگلیسی آن $\text{F} 70$ است.

(۳) تقریبا معادل چهل و دو کروار خروار.

(۴) شانزده سال قبل.

مطمئن تری از چاههای جدید الاحداث مجاور آن ، که دارای لوازم جدیده برای مقابله در مقابل فشار نفت میباشند ، تحصیل و استخراج نمود لذا قصد کرده ایم که در آتیه نزدیکی سرانرا من باب تامین خاطریکه از این راه حاصل میشود مسدود نمائیم .

با وجود این چون همه معتاد شده ایم که چاه ف ۷۰ را دوست دیرین خود بدانیم انسداد عمدی آن ، از نقطه نظر سیاست نفت ، موجب تائر روحی همه ما خواهد گردید . متعاقب عملیات تحقیقیه زیادی که از نقطه نظر شیمیائی و مهندسی بعمل آمده يك نقشه مهم جامع الاطرافى طرح و اتخاذ گردیده که در نتیجه اجراء آن متجاوز بر پنجاه میلیون پا (۱) مکعب گازیکه هر روزه از تمام نقاط معادن اصلی ما توأم با نفت خارج و تا کنون فقط از يك مقدار آن استفاده میشده است از میان نرفته و قابل استفاده گردد . حالیه مشغول ایجاد مؤسسات لازمه برای حصول بدین مقصود بوده و همه گونه امیدواری میرود که این نقشه مقدار مهمی بر محصول بتزین ما افزوده و از این

رو برای شرکت فوائد بسیاری در برداشته باشد . کلیه وسائل لازمه برای توسعه معادن مرتباً و منظمآ متعاقب عملیات حفاری تهیه گردیده و گمان میکنم این ادعای ما خارج از انصاف نباشد که معادن اصلی ما نه تنها بزرگترین و بار آور ترین معادن دنیا بوده بلکه از حیث لوازم و اسباب هم در جهان بی عدیل و نظیر میباشد (تحسین حضار) .

چنانکه در موارد گذشته توضیحاً اشعار گردید سیاست ما راجع بمعادن اصلی عبارت از سیاست محافظه کارانه میباشد . چاههایی که حفر شده و بر رشته چاه های دیگر افزوده گردیده بدرجات یش از آن استعداد دارند که محصول آنها را بوسیله لوله ها ، کارخانهای تصفیه ، کشتی های تقاله ، و مؤسسات فروش محصول ، که حالیه موجود داریم بتوان بدست رس گذاشت . معهدا خوشبختانه میتوانم بعرض رسانم که این تسهیلات فرعی پیوسته رو به تکمیل بوده و لهذا بهمان تناسب بر محصول افزوده میشود .

برای تشریح اظهارات خود هیچ بهتر از آن نیست

که جدول ارقام مذکوره در جلسات قبل را باستحضار آقایان برسانم :-

در سنه ۱۹۱۹ - ۱۹۱۸ محصول ما ۱۵۴۱۰۶۱۰۶ تن بوده

« ۱۹۲۰ - ۱۹۱۹ « ۱۳۸۵۳۰۱

« ۱۹۲۱ - ۱۹۲۰ « ۱۷۴۳۵۵۷

« ۱۹۲۲ - ۱۹۲۱ « ۲۳۲۷۲۲۱

« ۱۹۲۳ - ۱۹۲۲ « ۲۹۵۹۰۲۸

« ۱۹۲۴ - ۱۹۲۳ « ۳۷۱۴۲۱۶

« ۱۹۲۵ - ۱۹۲۴ « ۴۳۳۲۹۳۳

در صورتیکه بر آورد من در سال گذشته راجع به محصول سنه اخیر الذکر بین ۴ و ۴ میلیون تن بوده . سنه جاری سالی است که بایستی موقعیتی را که تا کنون تحصیل کرده ایم ، قبل از آنکه وارد مرحله توسعه های بیشتری شویم ، مشید و محکم سازیم یا بعبارة اخری بهترین نتایج ممکنه را از میزان استخراج حاضره تحصیل نمائیم و بدین لحاظ احتمال نمیرود محصول سنه ۱۹۲۶ - ۱۹۲۵ بیش از چهار میلیون و نیم تن گردد .

من نمیتوانم بگویم در ایران نواحی جدید دیگری که

از حیث استعداد با نواحی مولده حاضره مطابقت کند
 کشف کرده ایم . سایر امتحاناتی که در باب نفت
 کشف شده در جزیره قشم بعمل آمده ، و سال گذشته
 بان اشاره نمودم ، از حیث مقدار بدرجه نبود که از لحاظ
 اوضاع حاضره مستلزم توسعه عملیات در آنجا باشد و لهذا
 از ادامه عملیات در آن نقطه صرف نظر شده است .

همینطور در ناحیه دیگری نیز مقداری نفت کشف
 شده ، که اگر در اروپا یا امریکا بود استخراج آن از
 نقطه نظر تجارت سودمند واقع میشد ، لکن چون در ایران
 است ادامه عملیات با فائده نبوده و بنا بر این در آن ناحیه
 نیز از استخراج صرف نظر شده ، و فقط برای رفع
 احتیاجات کار در نواحی مجاوره آن که بامید تحصیل
 مقدار مهمتری امتحاناً مشغول عملیات حفاری هستیم از یک
 مقدار آن استفاده میکنیم .

در نتیجه معاینه معرفت الارضی که بطور کلی بعمل
 آمده و متعاقب آن هم باز دید معرفت الارضی رسمی
 جامعی شده است لا اقل شش ناحیه جدید دیگری پیدا
 شده که امتحان فوری حفاری را الزام میکند و لهذا

اقدامات مقتضیه هم کاملاً در جریان میباشد .
 در موارد گذشته بناحیه جدید دیگری اشاره نمودم
 که وجود مقادیر مهمی نفت در آنجا قطعاً ثابت و مدلل
 گردیده . این ناحیه موسوم به « نفت خانه » و در سرحد
 ایران و عراق واقع و آن قسمت آن که در خاگ عراق
 است به « اراضی انتقالی » مشهور میباشد .

شرکت ما در نتیجه انعقاد قرار داد بین المللی در
 سنه ۱۹۱۳ متعاقب اصلاح خط سرحدی دارای حقوق
 نفتی واقع در « اراضی انتقالی » گردیده و از آن بعد
 قرار داد مزبور بوسیله اعطاء امتیاز رسمی حقوق مزبوره
 از طرف دولت عراق تصویب شده و یک شرکت علیحده
 با سرمایه یک میلیون لیره عنقریب تشکیل و به ثبت
 خواهد رسید که امتیاز مزبور به آن واگذار شود .

عملیات حفاری در این نقطه منظمآ ادامه داده شده و این
 عملیات برای آنست که بطور قطع مدلل شود آیا
 مقدار نفت موجوده مخارج کشیدن لوله را از معادن
 مزبور تا ساحل دریای ایجاب میکند یا خیر . و بموجب
 براهین موجوده ممکن است این امر صورت وقوع پیدا

کند ولی تا زمانی که بطور قطع ترصد ما بر آورده نشده مبلغ هنگفتی از سرمایه برای این کار بمصرف نخواهد رسید . و اما راجع بتوسعه عملیات در خارج ایران بنده با نهایت مسرت اظهار می دارم که معادن بالنسبه حقیر ما در مملکت ارژانتین کما فی السابق بار آور می باشد . تا موقع انعقاد جلسه سنه ماضیه ما قریب بیست و هشت هزار تن (۲۸۰۰۰) از آنجا برداشت کرده و از آن وقت تا حال نیز هشتاد و چهار هزار (۸۴۰۰۰) تن دیگر بر آن افزوده شده و امور آن هم که با نهایت صرفه جوئی اداره میشود حالیه بر شالوده سودمندی قرار داده شده است . تحصیل و برداشت نفت در مملکت ارژانتین حکم قمار را دارد زیرا از علائم سطح زمین تقریباً نمیتوان به منویات آن پی برد و بنا بر این حفاری در آنجا فوق التصور توکلی و خطرناک است .

درین صورت ما باید خود را مخصوصاً خوشوقت بشماریم زیرا شرکت هائی که از حیث منابع مالی و فنی فوق العاده معتبر میباشند تا کنون کسب موفقیت ننموده اند . نظر بموقعیت امور خودمان در ارژانتین بطور کلی من

مسافرت خویش را بدانجا در ماه مارس گذشته ضروری دانسته و از نقطه نظر شخصی لذت آن سفر هنوز برای من باقی است . ارزانتین کشوری عظیم و ذر تاریخ آن ترقیات و پیشرفت های شکفت انگیزی ثبت شده ، ولی صنعت نفت آن بالنسبه تازه تاسیس شده و در پاره موارد موافقت با هیئت دولت را راجع بسیاست نفت غیر عملی یافتیم . شکمی نیست که در این مورد هم مانند سایر موارد بالمال در پرتو حسن نیت و موافقت بین منافع و مصالح دولت و مؤسسات تجارتي يك توازن اقتصادی صحیحی بدست خواهد آمد . ضمناً تا زمانیکه تمایلی از طرف دولت مشار الیها برای تشویق مؤسسات تجارتي ابراز نشود ، ما هم خیال نداریم بیش از این عملیات اکتشافیه خود را در آن قسمت دنیا ادامه دهیم .

از زمان انعقاد جلسه گذشته امتیازی برای يك مساحت تقریباً هشتاد هزار آکر (۱) از زمین هائیکه ، پس از معاینه معرفت الارضی کاملی انتخاب نمودیم ، از طرف دولت البانی (۲) تحصیل کرده و عملیات حفاری در آنجا هم قریب یکماه

(۱) آکر جریب انگلیسی و تقریباً مساوی با چهار هزار ذرع مربع است

(۲) آلبانی مملکتی در طرف غربی شبه جزیره بالکان است

قبل شروع گردید. مسلماً کشف نفت در آن مملکت اهمیت بسزائی خواهد داشت اما ظاهراً راجع با احتمال کسب موفقیت زود است اظهاری بشود.

کار خانهای تصفیه

تمام کارخانه های تصفیه ما در سر تا سر سال مطابق با پروگرام مشغول کار بوده و وضع آنها کاملاً رضایت بخش است. برای تقلیل مخارج کار سعی وافی بعمل آمده و ترقیاتی که حالیه در نظر است منتج به صرفه جوئی های عمده در عملیات کارخانه های مذکوره خواهد شد. طرحهای مختلفی نیز در حال اجرا میباشد که گذشته از نتیجه ازدیاد عملکرد امید داریم فوق العاده بر عایدات ما بیفزاید.

چنانکه سال قبل بر آورد کردم عملکرد کارخانه های عبادان بالغ بر دو میلیون و هشتصد هزار تن (۲۸۰۰۰۰۰) میباشد. راست است که در عرض چند سال اخیر مخارج هنگفتی برای این کارخانه تصفیه بعمل آمده ولی فعلاً مساعی ما متوجه تحکیم مبانی مؤسسات موجوده و تقلیل مخارج کار از راه تکمیل عملیات تصفیه

و ایجاد کارخانهای جدید بجای مؤسسات قدیمه میباشد .
 تمام لنگر گاه های جدید که سال قبل به آنها اشاره
 کردم تمام شده و وسایل تسهیل بار گیری بطور کلی بر
 اساس رضایت بخشی مستقر گردیده است .

در موارد سابق راجع به اثرات وخیمه طاعون و
 وبا در عبادان که ، در نتیجه کثرت جمعیت در محله های
 سکنه محلی و فقدان اسفناک وسایل صحی بروز میکند ،
 اشاره کردم . چون برای مواجه شدن با يك سلسله قضایای
 منتهجه از این اوضاع اقدامات بسیار جدی ضرورت داشت ،
 سال گذشته نقشهٔ جامعی بجهت بر طرف کردن مراکز
 طاعون و رفع تجمع بی اندازه اهالی در قرأ خود طرح
 و محله های جدیدی برای سکونت مستخدمین در نقاط
 دیگر بنا کرده و در سرتاسر جاهائی که آنها وبستگانشان
 اقامت دارند يك ترتیب صحی مؤثری داده شد . اجراء
 این نقشه در ظرف دوازده ماه اخیر کاملاً بجزریان افتاده
 و اینك قریب باختمام رسیده . اثرات آن هم تا کنون به
 منصهٔ ظهور رسیده زیرا از تعداد مرضای مستخدمین محلی
 خیلی کاسته شده است . شاید بقلع مادهٔ امراض طاعون

و با نمیتوان امیدوار بود لکن لا اقل ممکن است
 پیش بینی کرد که امراض ساریه مزبوره با نهایت شدت
 ماضیه در عبادان ظاهر نخواهد گردید (اظهار مسرت حضار).
 عمل کرد تصفیه خانه لندن داریسی (۱) رضایت بخش
 و مقدار نفتی که در آن تصفیه شده پنجاه هزار تن
 (۵۰۰۰۰) از سال قبل بیشتر بوده است - مقدار عمل کرد
 هذه السنه نهصد و چهارده هزار و دو یست و پنجاه تن
 (۹۱۴۲۵۰) و سال گذشته هشتصد و شصت و چهار هزار
 و هفتصد و نود و پنج (۸۶۴۷۹۵) تن بوده . انواع
 محصولاتى که در این کارخانه عمل آمده نسبت بسال
 قبل خیلی زیاد و بالتیجه بر ارزش « يك تن نفت تصفیه
 شده » افزوده است ، و لوازمات جدیدی هم بتدریج برای
 این کارخانه تصفیه تهیه میشود که در آتیہ باز هم برتنوع
 محصولات آن بیفزاید . در این ناحیه نکته جالب توجهی که
 مشاهده میشود همان اشتیاق مردم با استخدام در این تصفیه
 خانه است ، زیرا بواسطه استقرار صنعت ما و عدم ثبات
 صنایع دیگری که در نواحی مجاور واقع اند مردم

بیشتر راغب بتحصيل خدمت در مؤسسه ما میباشند.
 در کارخانه تصفيه گرانژموت (۱) عمل کرد نفت
 خام ايران بهيزان دويست وشصت وسه هزار تن (۲۶۳۰۰۰)
 رسیده و عوايد و محصولات منتجه از آن بطرز مستحسني
 جريان دارد.

کارخانه تصفيه متعلق بشرکت تابعه ما که موسوم
 به «کارخانه تصفيه نفت کامانولت» (۲) و در استراليا واقع
 است بطور منظم و رضایت بخشی کار کرده است.
 عمليات تصفيه خانه هائی که متعلق بسایر شرکتهای
 مربوطه اند بطرز جالب توجهی ادامه داشته و توضیحات
 بخصوصی را ایجاب نمیکنند.

سفاین نقاله نفت

چنانکه در راپورت هم ذکر شده سفاین شرکت
 کشتیهای نقاله بریتانیا (۳) در تمام مدت سال مشغول حمل
 محصولات این شرکت بوده و هیچگونه حادثه سوئی
 نیز برای آنها پیش نیامده است. اضافه بر کشتیهای ما که

GRANGEMOUTH (۱) محلی است واقع در اسکس

THE COMMONWEALTH OIL REFINERIES. (۲)

BRITISH TANKER CO. (۳)

این خدمت را انجام میدهند اخیراً لازم بوده است کشتی های چندی از دیگران اجاره نمائیم و چون اجاره سفاین مزبور بقیمت مناسبی میسر میشود، و مخصوصاً تا نتیجه پاك کردن دهنه شط العرب که سال گذشته بان اشاره شد معاوم نگردد، عجالاً ساختن کشتی های جدیدی را لازم نمیدانیم. عملیات راجع به پاك کردن دهنه شط العرب در ماه دسامبر گذشته شروع و با موفقیت ادامه دارد و گر چه همه گونه امید واری برای تحصیل نتایج مطلوبه هست لکن هنوز در این باب نمیتوان به اظهارات قطعی مبادرت نمود. در صورتیکه باین موفقیت نائل شویم باز گشت سریع سفاین مزبور که در نتیجه پاك کردن دهنه مذکور موجب نزدیکی بمقصد خواهد شد معادل با افزایش کشتی های ما است (احسنت حضار).

صنعت استخراج نفت از صخره

در شرکت نفت اکس (۱)، چنانکه آقایان مسبوقید، ما دارای يك میلیون لیره سهام متعارفی و سه میلیون لیره سهام مرجه آن هم در دست مردم است. متأسفانه تنزل قیمت بازار که سال گذشته بان اشاره شد و اختتام

يك قرار داد سود مند مطولی كه بعد از آن موقع پيش آمد دوباره اين صنعت شیل (۱) را در وضعیت ناگواری قرار داده و بالتیجه آن قسمت از عملیات این شرکت كه مربوط به صنعت مزبور است با ضرر سنگینی اداره می شود . اگر این صنعت قدیم از میان برود و بسته شود عده زیادی بر افراد بیکار افزوده خواهد شد و برای جلوگیری از چنین پيش آمدی مساعی مختلفه بكار برده می شود كه راه حلی برای اجتناب از آن بدست آورد . بسته شدن صنعت مزبور نه تنها باعث بیکاری عملیات معادن آن شده بلكه سبب خواهد شد كارگرانی كه در عملیات نفت خام و كارخانهای تصفیه و معادن ذغال سنگ و سایر صنایع مربوطه به معادن «شیل» استخدام دارند مشاغل خود را از دست داده و در ناحیه كه تهیه شغل هم فوق العاده مشكل است بیکار بمانند . لهذا نظر بوضعیات اسفناکی كه در نتیجه این تصمیم حاصل میشود باید ، در صورت امکان ، از چنین پيش آمدی اجتناب نمود . مدیران شرکت نفت اكس مساعی خود را حتی المقدور

(۱) «شیل» SHALE صخره ایست كه بوسیله تقطیر نفت از آن بدست میآید.

برای پایداری این صنعت و جلوگیری از تهدید این اوضاع
 وخیم بکار برده اند ولی واضح است که نمیتوان از
 دارندگان سهام شرکت مزبور انتظار داشت تحمل بار
 سنگین عملیاتی را بنمایند که فقط ادامه آن با ضرر
 بسیاری امکان پذیر است. آن قسمت از تشکیلات شرکت
 نفت اکس که مربوط به تصفیه نفت خام ایران و فروش
 محصولات آن است بطرز رضایت بخشی کار کرده، ولی
 با وجود این مراتب شرکت نفت انگلیس و ایران از
 يك میلیون لیره سرمایه که پنج سال قبل در این مؤسسه
 گذاشته تا بحال عوایدی دریافت نکرده است.

توزیع و فروش

بامسرت خاطر بسمع آقایان میرسانم که در قسمت
 عملیات توزیع و فروش پیشرفت ما کما کان رضایت
 بخش بوده است. بنزین مشهور ما موسوم به «ب.پ» (۱)
 هر روز بیشتر طالب پیدا کرده و فروش آن در هر مملکتی
 که شروع شده يك توسعه و پیشرفت منظمی را نشان
 میدهد و سایر محصولات ما هم بواسطه مزیت و يك

دست بودن جنسشان مورد ترجیح واقع است . تنها محصول نفتی مهمی که هنوز از طرف ما بمقادیر زیاد در بازار های دنیا بفروش نمیرسد روغن ماشین است ولی طولی نخواهد داشت که آنرا هم ما نسبت بسهم خود بمرض فروش خواهیم گذاشت . حالیه ادارات فروش محصولات ما در ایران ، عراق ، انگلستان ، ایرلاند ، فرانسه ، بلژیک ، ایتالیا ، دانمارک ، نروژ ، استرالیا ، بر قرار و در صدد آن هستیم که تسهیلات لازمه برای فروش مواد مذکوره در سایر ممالکی که سودمند باشد ایجاد کنیم . در این باب یک نکته دیگری است که مبخواهم تذکر دهم و آن عدم اطلاع تعجب آوری است که حکم فرما و هنوز مردم پی باین نکته نبرده اند که ب . پ . یکی از محصولات شرکت نفت انگلیس و ایران میباشد . با وجود اینکه در اعلانات منتشره همیشه توضیح داده میشود که « شرکت نفت بریتانیا » (۱) عبارت از مؤسسه توزیع شرکت نفت انگلیس و ایران است و با وجود اینکه اغلب درجراید در خواست مساعدت

(۱) این یکی از شرکتهای تابعه واسم انگلیسی آن B.P. PETROLEUM Co. است

با صنایع بریتانیا مشاهده میشود معهذا هر روزه ما مواجه
 با مشتریان و صاحبان گاراژ هائی میشویم که ، پس از
 اطلاع باینکه ب . پ . همان بنزینی است که شرکت
 نفت انگلیس و ایران در این مملکت میسازد و تنها
 محصول نفتی است که مؤسسات انگلیس عمل میاورند ،
 تعجب فوق العاده خود را اظهار میدارند . هر وقت شخص
 بخاطر میاورد که عده زیادی از مردم مایند بصنایع انگلیس
 مساعدت کرده و علاقه تامی هم نسبت بامورات این
 شرکت انگلیسی ابراز میدارند ، آنوقت احساس خواهد
 نمود که باید فقط مردم را از اصل موضوع این بنزین
 مطلع داشت تا آنکه آنها تصمیم فوری بخرید ب . پ .
 نموده و در آتیه بجز آن بنزین دیگری نخرند . از این
 راه نه تنها مساعدتی باین شرکت مینمایند بلکه يك خدمت
 ملی را هم ، بوسیله تهیه کار برای کارگران مملکت
 ، انجام داده و برای خود هم بنزینی که از حیث جنس
 و مرغوبیت امتحانی بسزا داده تهیه میکنند . (تحسین
 حضار) .

مناسبات با دولت ایران

سال گذشته مناسبات ما با دولت ایران دارای جنبه مهمی بود زیرا والا حضرت اقدس رضا خان پهلوی (۱)، که چنانچه همه آقایان مسیوقند اخیراً بر طبق رأی مجلس شورای ملی بر رأس حکومت قرار گرفته و معاذنفت و کارخانه های تصفیه عیادان را دیدن و سرکشی فرمودند. این اولین مرتبه ایست که عملیات ما وادرا ایران چنین شخص ذیشانی ملاحظه و رسیدگی فرموده و اینک بنده با نهایت مسرت بعرض میرسانم که والا حضرت اقدس از ملاحظه عملیات مهمی که ما در مقابل مشکلات عدیده منتجه از فقدان وسایل نقلیه و تسهیلات تجارتنی در آن کشور، انجام داده ایم رضایت کامل خاطر خود را ابراز فرمودند. چنانکه نمایندگان ما اطمینان میدهند مسافرت مزبوره در روابط آتیه ما با دولت علیه ایران تأثیرات مستحسنی خواهد بخشید زیرا نه تنها عظمت و وسعت عملیات گذشته ما توجه والا حضرت اقدس را جلب نموده بلکه استعداد معادن نفت ایران از لحاظ اینکه در آتیه منبعی برای ازدیاد عواید

(۱) نطق مزبور قبل از جلوس اعلیحضرت اقدس شهبازی و ده روز پس از رای مجلس شورای ملی راجع بانقرض قاجاریه ایراد شده است

مملکت خواهد بود مورد توجه معظم الیه واقع گشت .
 مسلم است که توسعه و سایر ترقیات لازمه بجهت این
 تزئید عواید فقط در تحت لوای امنیت ممکن الحصول
 بوده و بنا بر این ما از این بابت خوشوقتیم که دولت
 علیه ایران برای اولین مرتبه يك عده قوای نظامی در
 مجاورت معادن گماشته است تا آنکه بر طبق مقررات
 امتیاز نامه آن حمایت و سیانتهی را که برای ما تضمین
 نموده است بما اعطا نماید . درین صورت تصور میکنم
 که با داشتن این اوضاع مساعد میتوانیم پیش از پیش و
 با اعتماد بیشتری بران امنیت سیاسی ، که بجهت استفاده
 از امتیاز بعد اعلی و برای تحصیل منفعت ذات الین ضرورت
 دارد ، نگاه کنیم (احسن حضار) .

اکنون موقع را مغتنم شمرده متذکر میشوم که
 ورود شرکت در آن نقاطی که مشغول عملیات است
 فوفی العاده بر خوشبختی و سعادت سکنه افزوده و
 خوشوقتم که این نکته در ایران درك و موجب قدر
 دانی شده است . گذشته از این ما برای هزارها ایرانی
 شغل و کار تدارك نموده ایم قصد و نیت ما آنست که

حتی المقدور موجبات رفاهیت و کامکاری اهالی آن سر
زمینی که در این مؤسسه وسیع با ما شریکند فراهم نموده
و لهذا از این لحاظ است که بوسایل مختلفه مساعدتهای
بسیار شایانی بانها مبذول میداریم .

حالا که آقایان مستحضر میشوند که ما سالی قریب
بدو ملیون و نیم لیره بمصرف اجرت و خرید های محلی
میرسانیم میتوان فهمید که خدمات ما از این حیث بایران
تا چه درجه میباشد .

اضافه عایداتی که در عرض سالهای اخیر در گمرکات بنادر جنوب
تولید شده بیشتر مربوط باز دیاد تجارتنی است که در نتیجه مخارج
هنگفت ما در نواحی جنوب ایران بعمل میاید . بنا بر این دولت
ایران نه تنها مستقیماً از توسعه عملیات ما بواسطه دریافت
حق السهم بیشتری استفاده میکند بلکه از ازدیاد عواید
گمرکی هم استفاده نموده و بعلاوه از مخارج هنگفت و
دائم التزاید ما هم در مملکت بطور مستقیم بهره مند میشود .

اعضاء و ادارات

آقایان ، حال تقاضا دارم که در اظهار مراتب تشکرات
صمیمانه از کلیه اعضای تمام شعب مختلفه برای خدمات

گرانبهایشان با بنده هم صدا شوید زیرا چنانکه خاطر همه استحضار دارد موفقیت هر مؤسسه تجارتي بهمان اندازه ای که منوط بر رؤسا و مدیران آن می باشد بهمان پایه مربوط بسایر اعضاء آن است ، من هم اطمینان میدهم که قسمت عمده موفقیت ما بواسطه بروز کفایت و جدیت اعضائی است که ما استخدام نموده و همچنین به سبب سرفرازی آنها در خدمت بیک شرکت انگلیسی میباشد که در میان جمیع شرکتهای نفت دنیا چنین مقام رفیعی را حائز است . اینک یقین دارم که در این اظهار قدرذانی با ما شرکت بسته و ابلاغ آن را بانها تصویب خواهند فرمود (تحسین تمام حضار).

البته مسبقید که ما بعمارت جدید البناي خود واقعه در فینزبوری سرکس^(۱) نقل مکان نموده و بانهایت مسرت بعرض میرسانم که تمرکز تمام ادارات در یک نقطه پیش بینی های ما را در موضوع سرعت عمل و صرفه جوئی صورت فعلیت داده است .

(۱) عمارت واقعه در **FINSBURY CIRCUS** جدیداً بنا و دارای

حال پیشنهاد میکنم که « راپورت و صورت حساب و حساب نفع و ضرر برای سالی که در سی و یکم مارس ۱۹۲۵^(۱) منقضی میشود قبول و تصویب شود » و از لرد برد بوردی تمنا می کنم که لطفاً با این پیشنهاد موافقت نمایند .

لرد بردبوردی وینس فوردی ک. س. ب. س. (۲) -- با نهایت مسرت موافقت خود را با این پیش نهاد ابراز می دارم .

رئیس کل -- خانمها و آقایان ، قبل از اینکه در این پیشنهاد رای گرفته شود خاطر محترم را مطلع میدارد که بنده حاضر برای جواب دادن سئوالاتی هستم که از طرف حضار بیان شود .

چند نفر از دارندگان سهام راجع بوجوهی که در جمع حساب ذخیره سهام مرجعه، وعده مدیران شرکت، و حقوق آنها ، و مقدار سهم این شرکت در شرکت نفت ترکیه ، و استفسار اینکه آیا در آتیه صورت

(۱) مطابق با یازدهم فروردین ۱۳۰۴

مشروح سؤالاتی که شده و مذاکرات متعاقب آن را در جراید و در صورت جلسه که برای دارندگان اسهام ارسال میشود طبع خواهند نمود یا خیر ، از رئیس کل سؤال نموده و ایشان هم جواب هر يك را دادند . سپس در پیشنهاد فوق الذکر رای گرفته شده و باتفاق آراء تصویب گردید .

سپس رئیس کل پیشنهاد نمود : « که منافع اسهام متعارفی شرکت ، پس از وضع مالیات بر عایدات ، از قرار صدی دوازده و نیم برای سنه که در سی و یکم مارس ۱۹۲۵ منقضی میشود اعلان و منافع مزبور در تاریخ سی ام نوامبر ۱۹۲۵^(۱) پرداخته شود »

سرجان ت . گرگیل^(۲) با پیشنهاد فوق موافقت نموده و باتفاق آراء تصویب گردید .

رئیس کل -- مطلب بعد در دستور پیشنهاد تجدید انتخاب مدیرانی است که مستعفی میشوند و تصدیق انتخاب یکنفر از مدیران جدید است . چنانکه از راپورت ملاحظه

(۱) برابر با ۹ آذر ماه ۱۳۰۴

SIR JOHN T. GARGILL (۲)

میشود مستر ژ. داگلس استوارت (۱) نظر بکسالت مزاج استعفا داده اند و یقین دارم همگی با بنده در اظهارتاسف راجع بعلت کناره گیری ایشان و آرزوی اعاده صحتشان شرکت خواهید فرمود. مقام مستر استورات به مستر ج. س. و یگم (۲) که یکی از مدیران شرکت نفت برمه (۳) هستند تفویض و نظر بتجارب طولانی ایشان در عمل نفت و ذیقیمت بودن وجودشان در هیئت مدیره امیدوارم که تجدید انتخابشان را تصویب خواهید فرمود. مدیران دیگری که بنوبه خود مستعفی شده اند عبارتند از امیر البحر سرادموندا اسلید (۴) و سرت. ر. وین (۵) و مستر ف. س. تیار کس (۶) و خود بنده. چون در تجدید انتخاب آقایان مزبور ذی علاقه هستم پیشنهاد آن را بدیگری واگذار میکنم.

ریاست کل و انتخاب نایب رئیس کل

قبل از آنکه در این پیشنهاد رای گرفته شود

مختصری راجع ، به تعیین سر جان کدمن (۷) بسمت نایب

MR. J. DOUGLAS STEWART (۱)

MR. G. C. WIGHAM (۲)

BURMAN OIL COMPANY (۳)

ADMIRAL SIR EDMOND SLADE (۴)

SIR T. H. WYNN (۵)

MR. F. C. TIBBKS (۶)

SIR JOHN CADMAN (۷)

رئیس کل و جانشین آتی مقام ریاست که بنده عهده دار هستم ، لازم است متذکر شوم . همانطور که در جراید توضیح داده شده بنده قصد ندارم که فوراً از ریاست کناره گیری کنم ولی حس میکنم موقع آن رسیده است که ، بدون وارد آوردن لطمه بسعادت شرکت ، از وظایف سنگینی که بعنوان ریاست عهده دار بوده خلاصی جویم و البته همگی تصدیق خواهید فرمود که کمتر کسی بلیاقت و کفایت سرجان پیدا خواهد شد که از عهده انجام این خدمت بر آمده و بالاخره مقامی را که بنده عهده دار ام حائز شود . بنده مایلم پس از کناره گیری از این مقام ارتباط خود را با شرکت قطع ننموده و باز هم خدماتی باین مؤسسه ، که در توسعه آن از بدو تأسیس دخیل بوده ام ، بنمایم (تحسین حضار) .

سراد وارد ح . پک ، ک . ب . ا (۱) -- بنده پیشنهاد میکنم « مستر ج . س . ویگم و سرچارلز گرنیوی و امیر البحر سرا . ژ . و . اسلید و سرت . ر . وین و مستر ف . س . تیار کس بعضویت هیئت مدیره انتخاب

شوند .

سر جان کدمن -- با مسرت زیاد موافقت با این پیشنهاد دارم .

مستر ماریس (۱) -- پیشنهاد اصلاحی نمود مبنی بر اینکه بغیر از سر چارلز گرنیوی سایر اشخاص مذکور بعضویت هیئت مدیره انتخاب نشوند زیرا که بقدر کفایت نماینده دارندگان سهام نیستند .

چون راجع باین اصلاح موافقتی نشد رد گردید و پیشنهاد اصلی تصویب شد .

سپس رئیس کل اظهار داشت مطاب دیگری که در جزو دستور است انتخاب رسیدگی کنندگان بمحاسبات میباشد ، و در ضمن این بیان قدر دانی خود را نسبت بخدمات گرانبهای رسیدگی کنندگان (۲) حاضر یعنی برون فلامینک و مری (۳) اظهار نمود . برحسب پیشنهاد مستر مک گرگور دنکن (۴) و موافقت مستر دانیال (۵) رسیدگی

MR. MORRIS (1)

(۲) مقصود از رسیدگی کنندگان بمحاسبات اشخاصی هستند که در عمل رسیدگی و تشخیص محاسبات از دولت اجازه داشته و از طرف دارندگان سهام همه ساله انتخاب میشوند

BROWN FLEMING & MAREY (2)

MR. MACGREGOR DUNCAN (3)

(4) MR. DANIEL (5)

کنندگان مزبور باتفاق آراء، انتخاب شدند .

اظهار تشکر

مستر ا . ت . دویس (۱) — پیشنهاد نمود که از رئیس کل برای اداره کردن این جلسه و خدمات قابل توجه ایشان بشرکت در طی سال گذشته تشکر شود و ضمناً اظهار داشت که همه ما خدمات بزرگ ایشان را نسبت بشرکت و مملکت قدر دانی مینمائیم (احسن حضار) . خدمات عالیّه رئیس کل در شرق و عملیات شرکت به همه واضح و اطلاع باین نکته که ایشان قصد دارند کناره جوئی کنند باعث افسرده گی خاطر است . معیناً عهده دار شدن این مقام از طرف سرجان کدمن باعث تسلی خاطر بوده و امید قلبی همه حضار آن است که عملیات عالیّه رئیس کل را ایشان ادامه دهند (احسن حضار) .

مستر ماریس — یا پیشنهاد فوق موافقت نموده و اظهار امید نمود که رئیس کل تا مدت مدیدی در این مقام باقی بوده و شرکت از خدمات او استفاده کند .

پیشنهاد فوق در میان هلمه و شادی حضار تصویب

شد .

رئیس کل -- خانمها و آقایان ، بنده تشکرات خود را تقدیم مستر دويس داشته و از اشارات محبت آمیزی که نسبت ببنده و خدماتم در شرکت فرمودند نهایت امتنان دارم ، و از حضار هم برای این حسن تلقی که نسبت باین پیشنهاد شد تشکر میکنم . لازم بتوضیح نیست که ارتباط با چنین مؤسسه بزرگی ، که تاریخ آن باموفقیت های درخشانی توأم است ، باعث بسی شرافتمندی برای بنده بوده و حقیقه نسبت بهر سهمی که در ایجاد این موفقیت داشته ام مفتخر و سرافرازم . اظهاراتی که در گذشته نموده ام باقایان معلوم کرده است که بعقیده بنده این شرکت هنوز در مرحله طفولیت واقع و اطمینان کامل دارم که در سنوات آتی موفقیت حالیه بیش از پیش خواهد شد . خانم ها و آقایان ، مجدداً از حسن نظری که نسبت به پیش نهاد قدر دانی ابراز فرمودید تشکر می کنم .

در این موقع جلسه ختم گردید .

برای استحضار آقایانیکه مایلند تا اندازه از عملیات شرکت نفت انگلیس و ایران در این مملکت مسبق شوند امسال تصمیم گرفته شده است اطلاعاتی ، راجع بمسائل مربوطه بعملیات شرکت مزبور ، بطور ضمیمه به صورت جلسه عمومی طبع گردد و امید است که مفید واقع شود .

۱۹۳۶	ژانویه	طهران
۱۳۰۴	دی ماه	برابر با

اقدامات معارفی شرکت

در ایران

شرکت نفت انگلیس و ایران برای آنکه در تکثیر تعداد جوانهای تربیت شده ایرانی بجهت استخدام در شرکت مساعدتی نماید ، بمدارسیکه در مجاورت حدود عملیات آن واقع است کمکهای مالی نموده و در مسجد سلیمان و عبادان هم مراکز معارفی جدیدی ایجاد و مخارج آن را بالتامام عهده دار است .

برای اینکه اهالی شمالی و مرکزی ایران نمیتوانند متحمل سختیهای غیر قابل تحمل آب و هوای جنوب شوند و یا آنکه مایل بچنین کاری نیستند لهذا مساعی معارفی شرکت را ایجاب نموده و بدین سبب مستخدمین شرکت از سکنه جنوب انتخاب میشوند .

اقدامات شرکت از این حیث بر سه قسم است :

اول مدارس ابتدائی ، دوم مدارس متوسطه ، و سوم

مدارس فنی .

مدارس ابتدائی

در قسمت مدارس ابتدائی ، شرکت کمک مالی به

يك باب مدرسه ابتدائی در محرمه نموده و تمام مخارج مدرسه ابتدائی « خيلم » واقع در اهواز را عهده دار است و در نظر دارد كه ترتيبات مشابهی در مسجد سلیمان و عبادان نیز بعمل آورد.

مدارس متوسطه

شاگردانی كه از مدارس فوق انتخاب میشوند به خرج شركت بكار اصفهان فرستاده شده و پس از آنكه تحصیلات آنها خاتمه مییابد از طرف شركت استخدام میشوند. بعلاوه شركت كمك مالی بمدرسه « دانش پهلوی » اهواز كه تنها مدرسه متوسطه خوزستان است مینماید.

مدارس فنی

مراکز مخصوصی برای تربیت و تعلیم صاحبان حرفت در مسجد سلیمان و اهواز و عبادان برقرار گردیده و تعلیمات عملی در كارهایی كه مربوط بدستگاه های ماشین است در این مراکز داده میشود. درسنه ۱۹۲۵-۱۹۲۴ (۱) عده كه حرفه های مزبوره را آموخته و از طرف شركت

بخدمت گماشته شده اند بالغ بر ششصد و هشت نفر
 بوده و علاوه بر این عده زیادتری هم در عرض آن
 سال شاگردان کار آگاه شده و بعنوان صاحبان حرفه
 و صنعتگران درجه دوم استخدام شدند . اینک شرکت
 در نظر دارد که این قسمت از تعلیمات را توسعه دهد .
 استخدام اتباع ایران بجای مستخدمین ماهر خارجی
 فقط در صورتی ممکن است که بتوان جوانهای تربیت شده و
 آشنا بعملیات شرکت را تحصیل نمود و شرکت برای حصول
 این مقصود از هیچگونه اقدام ممکنه دریغ ندارد .

مسئله: خدمین شرکت

وقتی که شرکت نفت انگلیس و ایران مشغول به عملیات شد بغیر از معدودی نجار هیچگونه کارگر ماهری در ایران وجود نداشت و برای آنکه پیشرفتی در این عملیات بشود شرکت ناچار شد که عده زیادی کارگر ماهر از خارج مملکت استخدام کند. ولی از هنگام شروع باین عملیات شرکت بقدر مقدور مشغول تربیت کردن و آموختن حرفه های مختلف بکارگران محلی بوده و در استخدام کارگران مزبور بجای کارگران ماهر هندی، که سابقاً عده زیادی در خدمت بودند، موفقیت معتنا بهی حاصل کرده است. این نکته را باید در نظر گرفت که یک دهقان عشیرتی را فقط بطرفه العینی نمیتوان مبدل بیک مکانیک ماهر، یا آهنگر قابل، یا حلبی ساز، یا شوfer، و یا کارگر ماهر در کارخانه تصفیه، و یا سررشته دار از لوله گذاری، و یا از مخزن نفت سازی کرد. زیرا هر کدام از این افراد باید مدتی تعلیم یافته و برای آنکه کارگران قابلی شوند در تحت نظر و هدایت

اشخاص کار آزموده کار کنند و اسی از نقطه نظر صرفه جوئی و انجام تمایلات دولت علیه شرکت از هیچ گونه مساعی برای تربیت و استفاده از کارگران محلی کوتاهی نکرده و بطور اکمل و باسرع اوقات ممکنه در راه حصول بدین مقصود قدم بر میدارد .

برای رسیدن باین مقصود شرکت بابتکار خود مراکزى برای تعلیم صنایع مختلفه در معادن نفت و کارخانهای تصفیه و جاهای دیگر برقرار و ایرانیان را برای عهده دار شدن این مشاغل حاضر میکند .

در طی سه سال گذشته هر سال قریب سیصد نفر بتنهایی در مرکز معادن نفت صاحب حرفه شده و از لحاظ اینکه شرکت کارگران ایرانی را بیشتر استخدام کند حال صدی هشتاد و دوو نیم مستخدمین غیر اروپائی آن ایرانی و فقط صدی هفده و نیم از ملل دیگر هستند .

فعلا تعداد مستخدمین شرکت در ایران بقرار ذیل

است : -

۲۳،۱۷۵

۹۷۸

۵،۲۲۳

 ۲۹،۳۷۶

ایرانی

اروپائی و امریکائی

هندی و سایر ملل

علاوه بر ارقام فوق عده زیادی کارگر هم هست که در اوقات مختلفه بر حسب فصول و احتیاجات شرکت استخدام میشوند ، و گذشته از عده که در جزو صورت مستخدمین موظف شرکت میباشد ، و باضافه کسبه و تجاری که کسب و تجارتشان کلیه مربوط به مستخدمین شرکت است ، تخمیناً زندگانی قریب یکصد هزار نفر ایرانی ، تنها در خوزستان ، از پرتو صنعت نفت تأمین می شود .

صادرات شرکت از ایران

و نسبت آن بتفاوت صادرات و واردات

مرسوم نویسندگان و حتی ادارات دولتی این است که درحین ملاحظه احصایه واردات و صادرات مملکت و استتاج تفاوت تجارتي ، بتصور آنکه تجارت ایران از صنعت نفت مملکت استفاده نمیکند ، محصولات نفت را که شرکت نفت انگلیس و ایران بخارج حمل میکند از قلم انداخته و آن را بحساب نمیآورند .

ارقامی که ذیلا ذکر میشود برای آن است که
اولا -- تفاوت تجارتي غیر واقع را که در نتیجه کسر صادرات نفت حاصل میشود معلوم داشته و ثانيا - استفاده که تجارت ایران ، در عرض سالی که درسی و یکم مارس ۱۹۲۵ منقضي میشود ، از صنعت نفت نموده و سال مزبور بطور مثال ذکر شده است نشان دهد .

سنه ۱۳۰۳ شمسی (برابر با مارس ۱۹۲۴ الی

مارس ۱۹۲۵)

صادرات بقران	واردات بقران
۱۰۰۰۰۹۹۸۴۲	۷۷۱۵۷۷۰۶۶
۵۱۴۹۰۱۰۰۰	
۴۸۵۱۹۸۸۴۲	۷۷۱۵۷۷۰۶۶

از ارقام فوق معلوم میشود که موضوع کردن صادرات نفت از جمع کل صادرات باعث يك تفاوت غیر واقعی شده و کسر صادرات را نسبت بواردات بمیزان ۲۸۶۳۷۸۲۲۴ قران میرساند . هر گاه این روش ، یعنی موضوع کردن مقدار صادرات نفت ، صحیح باشد آیا منطقی نخواهد بود که از جمع کل واردات مقادیر کزاف ملازوماتی را هم که شرکت از خارج وارد می کند کسر نمود ؟

ارقام ذیل از جمله منافع مستقیمی است که صنعت نفت برای ایران داشته و باید آنها را جزو صادرات غیر

مرئی ممالک محسوب نمود تا کسر تجارت مملکت را
اصلاح نماید :

قران

سنه ۱۳۰۳

حق السهم پرداختی بدولت علیه ایران
۱۱-۱۵-۷۷۸ر۷۲۸ لیره از قرار هر

لیره چهل و سه قران ۳۱۳۳۷ر۴۸۸

لوازمی که شرکت در عرض سال
در ایران خریدده و مزدی که پرداخته
است ۲۵۰۰۰۰۰ر لیره از قرار هر لیره

چهل و سه قران ۱۰۷۰۰۰۰ر۰۰۰

مبلغ تخمینی منافع اسهامی که بدولت
علیه و اتباع ایران پرداخته شده

۲۰۰۰۰۰۰ر

۱۴۰۳۳۷ر۴۸۸

هر گاه ارقام نفتی را که از ایران صادر شده و
فوقاً مذکور شد در نظر بگیریم معلوم خواهد شد که
ایران تقریباً معادل صدی بیست و هفت از میزان ارزش
نفت صادره اش استفاده کرده است .

مؤسسات صحی شرکت

در ایران

شرکت دارای یک عدد زیاد مستخدمین و پرستاران صحی است که علاوه بر هزاران مستخدمین شرکت اهالی محل را نیز مجاناً معالجه میکنند . سه مریضخانه جامع که دارای همه گونه لوازم جدید است در مسجد سلیمان و اهواز و عبادان دائر و هر کدام از این مریضخانه ها دارای قسمتهای عمل « وریون اکس » و سایر لوازم جدید جراحی است . سه باب هم مریضخانه برای امراض ساریه برقرار است . سه باب مریضخانه اولی دارای دو بست و یازده تخت خواب و .. باب دیگر که اختصاص بامراض ساریه دارد دارای دو بست و چهل و شش تخت است . ده نفر طبیب انگلیسی و دو نفر طبیب هندی و سیزده پرستار انگلیسی در مریضخانه های فوق الذکر استخدام دارند .

علاوه بر مریضخانه های فوق شرکت بیست و یک محکمه و دواخانه برقرار کرده است که دواى مجانى بر طبق دستور و نسخه طبیب بمردم داده میشود .

عده مرضائی که در سنه ۱۹۲۵ - ۱۹۲۴ (۱) در این
 مریضخانها معالجه شده اند بالغ بر بیست و شش هزار و
 نهصد و شصت و هفت نفر بوده و مرضائی که در محکمه‌ها
 معالجه شده اند عده شان بالغ بر یکصد و هفتاد و هفت
 هزار و ششصد و چهل و شش بوده است .

از عده فوق‌الذکر تقریباً صدی سه از مرضا خارجی
 بوده و صدی نود و هفت آنها ایرانی بوده اند .

نظر باینکه در چند سال اخیر مرض طاعون مکرر
 در عبادان ظهور کرده است شرکت اقدامات مخصوصی برای
 جلوگیری از این مرض ، که بوسیله موشهای کشتی سرایت
 میکند ، اتخاذ و عده متخصص برای گرفتن این موشها
 و دفع آنها از هندوستان استخدام نموده است . مبلغی
 که سال گذشته برای این مقصود و تهیه سرم های ضد
 طاعون و تزریق آنها خرج شده بالغ بر یکصد و هفتاد
 و هشت هزار و ششصد و هیجده قران بوده است .

حق السهم دولت عليه

وجوهی که بعنوان حق السهم بدولت عليه ايران پرداخته میشود منبع عایدی بزرگی بوده و فعلا قسمت عمده از عایدات ملی را تشکیل میدهد .
ارقام این حق السهم در سنوات اخیر بقرار ذیل

بوده است : لیره

از سنه ۱۹۱۳ میلادی تا سنه ۱۹۱۹	۱۳۲۵۵۲ر	
	۴۶۸۷۱۸	سنه
	۵۸۵۲۸۹	«
	۶۲۴۲۰۰	«
	۵۶۶۷۴۴	«
	۳۲۷۵۲۳	«
	۷۲۸۷۷۸	« (۱) ۱۹۲۵

۴۶۲۶۸۰۴

